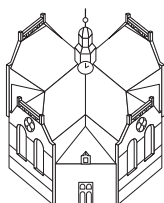

Noorderkerkconcerten

zaterdag 16 februari 2019

Rubens Consort

Sarah Kapustin viool
Roeland Jagers altviool
Sietse-Jan Weijenberg cello

J.S. Bach (1685-1750)

BWV 988 Goldberg
Variaties voor strijkkwartet

Muziek in de Noorderkerk: de perfecte zaterdagmiddag in hartje Amsterdam.

Doe boodschappen op de biologische Noordermarkt, eet de beste appeltaart van Amsterdam bij Café Winkel en geniet van een uur concert in de Noorderkerk.

Huischroniqueur Herbert van Hasselt houdt na afloop van dit concert een pilaarpraatje. Verwacht prachtige anekdotes over de roemruchte geschiedenis van Amsterdam, de Noorderkerk en natuurlijk muziek. Herbert was voorheen directeur van de Amsterdamse Oude Kerk

Na afloop van het concert bieden wij u graag een kopje koffie of thee aan in de kerk!

Volgende Noorderkerkconcerten

23 februari Rembrandt Frerichs: De Staalmeesters

2 maart Daria van den Bercken: Händel

Het **Rubens Consort** is een flexibel en eigentijds collectief van bevriende topmusici, met een gedeelde passie en specialisatie voor kamermuziek. Geworteld in de rijke samenspeltraditie en geraffineerde klankcultuur van het voormalige Rubens Quartet, vertolken de leden van het Consort in kleine en grotere formaties meesterwerken uit alle eeuwen van de muziekgeschiedenis. De musici studeerden aan gerenommeerde instituten in de VS en Europa, en brengen in het Consort de rijkdommen van deze uiteenlopende muzikale stromingen samen. Jaarlijks brengt de formatie drie à vier hoogwaardige concertprogramma's waarin de kern van drie strijkers afwisselend wordt aangevuld met andere instrumenten.

Na zestien prachtige seizoenen hebben de leden van het Rubens Quartet besloten hun intensieve carrière als strijkkwartet in 2016 te beëindigen. De musici kijken met voldoening en dankbaarheid terug op deze tropenjaren; een betere scholing voor de specifieke finesses van het kamermuziekvak hadden ze zich niet kunnen wensen. De flexibele inzetbaarheid van de musici in verschillende muzikale formaties naast het strijkkwartet - een van de sterke punten van het Rubens Quartet - is met de oprichting van het Rubens Consort een rode draad geworden. Met de keuze voor variatie wordt ook recht gedaan aan de wensen en mogelijkheden op de actuele kamermuziekmarkt.

Ook op educatief terrein is het Rubens Consort actief, getuige de kamermuziekmodule The art of perception : the perception of art (workshops op middelbare scholen in het hele land) en het Rubens Consort Kamermuziek Lab, in samenwerking met het Prinses Christina Concours.

Het Rubens Quartet studeerde drie jaar fulltime aan de Nederlandse Strijkkwartet Academie en rondde daarna zijn studie cum laude af aan de Hanns Eisler Hochschule in Berlijn. Tijdens deze studies werd het kwartet intensief begeleid door wereldberoemde internationale kamermuziekspecialisten, waaronder de leden van het Amadeus, Juilliard en Hagen Quartet.

Het kwartet behaalde diverse prijzen op nationale en internationale strijkkwartetconcoursen. Op het eigen label RQ zijn twee internationaal geprezen cd's verschenen: het componistenportret Rondon Roukens, en een album met de integrale fluitkwartetten van Mozart samen met Marieke Schneemann.

De musici bespelen instrumenten uit de collectie van het Nationaal Muziekinstrumenten Fonds.

Bachs Goldberg variaties als slaapmiddel?

Het is moeilijk voor te stellen, dat de uiterst spirituele Goldberg variaties door Johan Sebastian Bach ¹⁶⁸⁵⁻¹⁷⁵⁰ ooit gecomponeerd zouden zijn als slaapmiddel voor een graaf die aan slapeloosheid leed. De geschiedenis, opgetekend door Bachs eerste biograaf, Johann Nikolaus Forkel, is als volgt. Rond 1740 moet ene Johann Gottlieb Goldberg ¹⁷²⁷⁻¹⁷⁵⁶ een kortstondige periode in de leer zijn geweest bij Johan Sebastian Bach. Feitelijk was deze klavierspeler in spe leerling van Bachs oudste zoon, Wilhelm Friedemann Bach ¹⁷¹⁰⁻¹⁷⁸⁴. De jeugdige Goldberg had in die tijd een baantje als privé-klavecijnist bij de Lijflandse* graaf Hermann Carl von Keyserlingk ¹⁶⁹⁶⁻¹⁷⁶⁴. De graaf, die als gezant van de Russische tsaar verbonden was aan het hof van Dresden, had hevig last van insomnia. Hij moet bij zichzelf hebben gedacht: 'Misschien kan die Goldberg 's nachts, wanneer ik de slaap weer eens niet kan vatten, een stuk muziek voor me spelen, dat zo 'sanft und munter' is dat ik er wel van in slaap moet vallen. Wie kan het beste zo'n stuk muziek schrijven? Wel, daarvoor moet je bij de oude Bach zijn. Die schrijft heel knappe theoretische werken, die, om ze te snappen, zo veel herhaling vereisen, dat je er doodmoe van wordt.' Aldus zou de opdracht aan Bach zijn ontstaan. Volgens Forkel heeft Keyserlingk Bach vorstelijk beloofd voor zijn inspanning: een bokaal gevuld met 100 louis d'ors. Terecht, want de Goldberg variaties zijn een meesterwerk van uitzonderlijke klasse. Maar of het verhaal van deze toen ca. 13-jarige muzikant, naar wie de 30 variaties op de baslijn van een aria zijn vernoemd, op waarheid berust, moet, gelet op het allesbehalve slaapwekkende karakter van de compositie, ernstig worden betwijfeld.

* Lijfland is een vroegere Baltische provincie van het Russische keizerrijk op de grens tussen Letland en Estland.

Het (on)aardige van de (klavier)muziek van Bach is dat de componist vaak weinig aanduiding geeft over hoe de muziek precies moet worden gespeeld. Vooral *Die Kunst der Fuge* is een waar eldorado voor musicologen, omdat

elke aanduiding van de instrumentatie ontbreekt. In de 'Goldberg variaties' ontbreken de tempoaanduidingen. Dat geeft de solist dus veel ruimte voor eigen visie op de wijze van uitvoeren. Hetzelfde geldt voor het al dan niet spelen van herhalingen. Wat bij een vergelijking van de onderscheiden opnamen opvalt, is vooral het grote verschil in speeltijd. De beroemde uitvoering uit 1955 van Glenn Gould duurt minder dan 40 minuten, terwijl de recent verschenen schitterende opname van Murray Perahia, met in achtname van alle herhalingen, 73 minuten lang is. Ingedachtig het adagium dat over smaak niet valt te twisten, zijn we benieuwd naar de versie die het Rubens Consort vanmiddag te gehore brengt

De compositie bestaat uit een opening (Aria), 30 variaties en een herhaling van de Aria tot slot (Aria da capo). Aan de slotaria gaat als 30e variatie een zogeheten *Quodlibet* vooraf, waarin Bach zich van zijn jolige kant laat zien. De Aria is een blijmoedige en elegante melodie, waarvan niet vaststaat dat Bach deze zelf heeft bedacht. Eigenlijk is de melodie niet de kern van de variaties maar de onderliggende baslijn en de daaruit voortvloeiende harmonieën. Drie opeenvolgende variaties vormen telkens een groep, waarin de eerste variatie altijd een bepaald type ontwikkelt, bijvoorbeeld een Gigue, een Adagio, een Fughetta of een Ouverture. De 2e variatie van een groep is altijd virtuoos en vaak beduidend sneller dan de eerste van het trio variaties. De 3e variatie heeft steeds de vorm van een canon. De canons zijn gebaseerd op een interval, dat steeds groter wordt. De 1ste canon (variatie 3) is in unisono, de tweede canon (variatie 6) in de secunde, en zo gaat het trapsgewijs door tot de laatste in de none stem. Wat houdt dat in? Net als in *Vader Jacob* zet de beginstem een melodie in. De tweede stem imiteert de melodie. Dat kan op gelijke stemhoogte (unisono), maar ook een secunde, of een terts, etc. hoger. Op papier ingewikkelder dan het klinkt!

HAN VAN TULDER (WWW.HANVANTULDER.NL)

De Noorderkerkconcerten worden mogelijk gemaakt door:

AE amsterdams
fonds voor de
kunst

**FONDS
PODIUM
KUNSTEN**
PERFORMING
ARTS FUND NL

PRINS BERNHARD
CULTUURFONDS
De kunst van het geven

P.W. Janssen's Eriechse Stichting

J.C.P. STICHTING
jong talent, cultuur & podia

BERGH STOOP & SANDERS
ADVOCATEN

Het Kersjes Fonds

FLOKS
BLOEMENDESIGN

SEC
Stichting Educatie en Cultuur
The Cat That Walked by Himself

 noorderkerkconcerten
 noorderkerkconcerten.nl
 info@noorderkerkconcerten.nl

MET DANK AAN: Dille en Kamille, De Boerenmarkt en alle vrienden van de Noorderkerkconcerten'.
Noorderkerkconcerten is zeer erkentelijk voor de steun van de leden van de Noorderkring.